

F. Bogdanov :

Človek našega časa.

Človek našega časa je umrl. Kako je umrl, je neznano. Ni bil ustre-
ljen na eni izmed mnogoštevilnih front, niti ni zmrznil v kakem
okopu, ni utonil v podvodnem čolnu, tudi ga ni uničila lakota. Bog
ve, kje in v katerem koncu Evrope, kratkomalo umrl ni nikake take
smrti, le da ni izdihnil, kakor bi bilo običajno . . . Zgodovina smrti
tega človeka je zagrnjena v negotovost. Toda ali ni pravzaprav vseeno,
kako je prešel v oblast pozabljenja? Človek je umrl in konec. Čez
kakih štirideset, petdeset let ne bo nikdo več poprašal za njim.

Na tem svetu je bil človek našega časa takoj poklican pred Boga,
da začuje božjo obsodbo in da prejme plačilo za svoja dobra dela in
za grehe.

Stal je na meji med nebese in peklom. Najvišja Resnica naj bi
rešila vprašanje, kam bo prišel človek: ali v pekel ali v nebese. Tu
sta že bila tožnik in zagovornik.

Hudič v podobi tožnika je prinesel s seboj velikanski zavoj, ki
je bil napolnjen z vsemi grehi, kar jih je naredil človek v življenju. A
angel-zaščitnik je prišel le z majhnim zvezkom v roki. V zvezku je
bilo napisano ono dobro in lepo, kar je človek storil, ne glede na vse
ozire in neprilike, ki jih je imel zraven.

Hudič je začel obtoževati človeka.

„Ni veroval v Boga!“

Toda človek je bil v tem usodepolnem trenutku brez čustev in
mislil in, zdelo se je, da mu je vseeno, kam da pride: k vragom v pekel
ali v kraj sreče in blaženosti. In zato na prvo vragovo obtožbo ni od-
govoril.

„Kot člen politične stranke,“ je nadaljeval hudič, „je obsojeval
in grajal druge ljudi, za dosego svojih ciljev je izbral geslo: vsa sred-
stva so dobra in upravičena, ubijal, ropal, grešil je na časti svojega
bližnjega, ljubil ni nikogar razen samega sebe, ko je goljufal, je na-
zival to ravnanje politično izurjenost in je kršil sploh vse Gospodove
zapovedi in ni niti najmanj premislil, kaj dela, temveč se celo radoval,
kadar so se mu posrečila pregrešna dejanja.“

„Ta je sedaj naš, Ti, Bog, nimaš nobene pravice, prilastiti si ga. Ti, Bog, le ustvarjaš, a bitja, ki so nepopolna, pridejo k nam.“

Potem so se vrstili mali grehi: ni hodil v cerkev, se ni postil, je kadil, obrekoval i. t. d.

Tedaj je Bog zapovedal, da naj stehatajo človekova dobra dela na tehtnici resnice. Toda grehi so prevladovali, ker je človek vse življenje le grešil. Komaj dvoje ali troje dobrih del je stalo nasproti celi grmadi zla. Težka vreča grehov se je nagnila navzdol.

Obsodba najvišje Resnice je bila jasna: upravičenost vragovih zapiskov glede človekovih grehov je bila neoporečna. Človeku je bila tedaj možna le ena pot: k svojim sodrugom v pekel.

Toda kakor človeška, tako dovoli tudi najvišja oblast nekaj formalnosti, in zato je smel obtoženec svoja dejanja opravičiti.

Človek je pomislil nekaj trenutkov.

„Kaj naj povem v svojo obrambo?“ je začel.

„Če govorim o sebi in se opravičujem, bom s tem le lagal najvišji Resnici. No, nekaj stvari bi pač pripomnil k tej obsodbi, akoravno mi je vseeno, kam me poženejo: ali k hudičem v pekel, ali v ta prekrasni kraj, ki ga zrem sedaj pred seboj. Gonili so me po zemlji semintja, govorili o meni vse, kar so hoteli, ker sem bil tako navajen. Tu je vrag poudaril, da jaz nisem veroval v Boga. Toda jaz sploh nisem vedel, kaj je to. Kako naj jaz verujem v nekaj, kar mi je komaj znano. Lahko mi rečeš: Če sem z razumom dognal veličino stvarstva, bi tudi doumel smisel večnega življenja in tako tudi Tebe samega. Toda jaz nisem veroval v najvišjo Resnico globoko in naivno kot kak otrok, ampak sem jo iskal. Ko nisem dognal njenega pomena, sem se mučil z dvomi, stremil po idealnem, vzvišenem življenju, hotel sem doseči srečo na zemlji, a če teh ciljev nisem dosegel, nisem tega kriv sam. Če Ti, o Vsemogočni, ne moreš dati ljudem sreče, ali naj jo ustvarim jaz, brezmočni človek? In če sedaj Ti, Bog, večna Resnica, sam iščeš, kakor sem iskal in se mučil jaz, tedaj tudi v večno Resnico ne verujem. Zato ne, ker mi je ta Resnica s svojo sodbo prizadejala veliko krivico. Toda, ponavljam, meni je pač vseeno. Ne bom plakal, če me hudič vzame takoj v pekel, pa se tudi ne bom preveč vradostil, če se bodo pred menoj odprle duri Tvojega kraljestva, ker sem že dosegel tako stopnjo hladnokrvnosti, da me tudi Ti več ne moreš izpremeniti. In vrag Ti je še potrdil, da sem ubijal, ropal . . . Resnica, Gospod, sem ubijal, ali kako? Tega hudič ni povedal. Nisem ubijal brezzaščitnih ljudi sredi pota, ne v gozdu ali doma v temni noči. Pač pa so mi dali v roko puško z ostrim bajonetom in jaz sem streljal in klal, sicer bi mene zaklali ali ustrelili. Jaz sem hotel živeti. Če bi jaz kršil zapoved, ne protiviti se zlu, bi ne imelo to pomena. Akoravno pa sem vračal zlo za zlo, sem bil vendar prepričan, da se povrne na zemljo ono

srečno stanje, ki smo ga izgubili z Adamovim grehom, kadar in če bo uničena ta armada nasilnikov, ki gredo proti nam. To je prvo. Drugič pa moram poudariti, da so me nastavili za to, da ubijam, in da sem torej v njihovih rokah le slepo orodje. Kajti na zemlji je socialni red tak, da so ljudje, ki zapovedujejo, in ljudje, ki izpolnujejo zapovedi. — Da sem ropal? Bil sem lačen. Po cel teden nisem nikjer dobil hrane, umiral sem od gladu, a kradel nisem tam, kjer so imeli zadnji košček kruha, temveč tam, kjer ga je bilo mnogo. Sedel sem v okopih, kjer me je mučil glad dve leti, tri leta, rane so mi zmrzovale na telesu, trpel sem neznansko, spoznal sem boleost in gorje in pomiloval ljudi, Gospod. Bilo mi je žal zanje in za samega sebe. Toda vrag Ti tega ni razložil. Zakaj nisem delal dobrih dejanj? No, glej, jaz sem bil trdo prepričan, da je vse to, kar sem delal, dobro in vodi človeštvo k urejenjšemu življenju. Ali me je torej možno obdolžiti zla? In vse, kar sem delal na zemlji, bodisi dobro ali zlo, je lahko razjasniti samo tako, da sem želel s takim ravnanjem osrečiti ljudi. Ne sme se človeka soditi po njegovih delih (tako sodi deca), ampak po njegovem stremljenju. Če vodijo njegova stremljenja k idealom Resnice, se njegovih pregreh na tej poti ne sme kaznovati. Lahko mi rečeš, da bi si naj izbral za dosego svojih ciljev drugo pot, a moj razum ni našel druge poti, in v tem slučaju bi bilo treba zvrniti krivdo na naravo, ki me ni obdarila z razvitejšim razumom. Ali nisi tudi Faustu oprostil njegovih zablod? Zakaj? Verjetno zato, ker si spoznal njegovo silno trpljenje pri iskanju resnice. Kar se tiče mene, Te jaz ne prosim nikakega odpuščanja, ker mi je itak vseeno. Zelo sem vesel, da sem ušel z zemlje, a za ostalo se ne brigam.“

„Lepo govoriš, ti, človeče,“ je odvrnil Bog, „tudi drzen si. Najbrž si bil na zemlji advokat. Toda resnice ne prekaniš. S tem, da si ubijal, si naredil silno gorje ženam, deci in vsem ljudem — to je neizbrisno dejstvo. Pusti torej, da se izvrši obsodba.“

In hudič je zagrabil človeka in ga odnesel v pekel.

Vragi so obstopili novega prišleca. Hudič, ki je pripeljal človeka, je povedal svojim sodrugom: „No, gospoda vrage, to je zelo redka duša. Z Bogom je govoril tako, kot se jaz s samim satanom ne drznem govoriti, akoravno vem, da ne dobim od njega drugega kot zaušnico.“

„Dajte ga na ogenj!“ je zaukazal satan.

Človeka so položili v najžarnejši kotel, v katerem je vrela smola. Okoli in okoli so stali vrage in so z največjo naslodo pričakovali, kako se bo nesrečni grešnik mučil. Toda človek ni dal od sebe niti najmanjšega glasu, kot da ne čuti samega sebe.

Vrage so ga izvlekli iz kotla in ga povprašali: „No, ali je bila kopel prijetna?“

„Dobra, le malo preveč žareča je bila, toda na zemlji je v času bojev še bolj vroče, in tudi to sem pretrpel.“

Vragi so široko odprli usta: Kak grešnik je pač prišel k nam! Kake reči počenja!

„Obesimo ga za noge nad smrdljivi ogenj!“ je zavpil spet satan. Silno ga je namreč razsrdila človekova hladnokrvnost. Vajen je bil, da so grešniki vpili in molili za milost.

Človeka so obesili za noge nad ogenj.

„No — ali je prijetno?“

„Ni preveč mučno! Na zemlji znajo vse drugače obešati. Ljudje so postali zdaj umnejši kot sami vragi. Vi ste vsled obilice grešnikov popolnoma izgubili znanje, kaj vse so ljudje v poslednjem času dosegli. Znašli so tako grozna nasilna sredstva, s katerimi se medsebojno uničujejo, da je postal vaš pekel milejši, kakor je naša zemlja.“

Vragi so premišljevali in premišljevali, kako bi mučili človeka, da bi res kaj čutil, natezavali so ga, vlačili ga po peklu semintja, a človek se je vsemu temu le posmehoval: „Glejte, prišel sem v prijeten kraj. A na zemlji govore, da je pekel tako strašno mesto. Koliko boljše je živeti tu kakor pri nas. Položite me, kamor hočete, na najhujše mesto, in me pustite tam. Kaj pa vam to pomaga, da me vlačite po peklu iz kota v kot. Mene, brat vrag, ne boš mogel več presenetiti zdaj po zemeljskem bivanju.“

Vragi so se stresli od začudenja: takega grešnika ni še videl pekel med svojimi stenami. Končno so se utrudili, posebno mladi, katerim je prenehal delovati um. Satan je razgrajal, tekal po peklu gorindol, prijemal se za glavo in izpraševal: „Kaj naj naredimo s tem prokletim grešnikom? Dajte ga na ogenj!“

„Smo ga že. A ne čuti ničesar.“

„Strgajte nesramneža na majhne koščke!“

„Smo poizkusili že tudi to. Ali on pravi, da raztrgajo na zemlji človeka še vse drugače, na tako majhne koščke, da jih ne najdeš.“

„Ali kaj naj naredimo, kaj?“

„Kar vaše veličanstvo zaukaže.“

Vsi so navalili na vraga, ki je pripeljal grešnika, se iz njega norčevali, da se ni mogel od sramu nikamor skriti. Na generalnem shodu vragov, kjer so med seboj kričali, se bili in pljuvali, so slednjič prišli do zaključka, da je treba prvič poslati na zemljo delegate, da se ne bi ljudje več vmešavali v delokrog hudičev, da bi vse natančno pregledali in raziskali, drugič pa, kako bi se osvobodili grešnika.

„Sicer ne bo naš pekel niti vragom več všeč,“ je kričal poglavar.

Vragi so začeli stvarno in preudarno premišljevati, jezili so se na vse skupaj, nekateri so celo zamislili občo revolucijo — in vse to zaradi človeka. Satan je ravnotako bil s pestjo okoli sebe in besnel.

Na zemljo so se odpravili trije izkušeni vragi. A med tem je človek, ki so ga pustili samega, pristopil k mladim vragom in jim začel z izurjenostjo in gibčnostjo agitatorja razpravljati o pravilih in uredbah pekla.

„Vi, mladi vragi, imate tu slabo urejene razmere. Kdo je vendar vaš poglavar? Kot vidim, postane lahko vsak izmed vas vrhovni načelnik. Vsak hoče istočasno poveljevati.“ In tako naprej.

Mladi vragi so se med seboj sprli, se razšli skregani in razjarjeni in kleli. Govorili so le, kako bi preustrojili pekel, in so pri tem pozabili celo na grešnike. A človek našega časa se je radoval, češ, da je celo nesrečnikom prinesel novo olajšanje. Toda tudi veliki satan ni dremal. Izbral je sebi vdano stranko iz vragov višje stopnje in sklenil z njimi odpor proti revoluciji. Tedaj so se vrnili oni trije vragi-poslanci z zemlje, ki so začeli pripovedovati taka čuda, da so vragi izgubili vsled zavisti vso razsodnost.

„Da, to je pravi človek,“ so dejali, „ljudje izumejo celo več nego vragi. Pri nas v peklu nimamo ničesar razen smole in ognja, a na zemlji so iznašli strupene pline (ki vse drugače mučijo človeka kot smola), minomete, velikanske topove, ki so napravljeni v taki ogromnosti, da se vragu od začudenja naravnost zmeša. Ti topovi uničujejo ljudi, ki čepe po celo leto v okopih, odkoder potem napadajo druge ljudi z bombami, bajoneti, drug drugega koljejo in more . . . Vzduh je napolnjen s smrdom, kakršnega ni pekel nikdar vonjal, napolnjen z dimom, ki zakriva vse ozračje in nebo, in v tem dimu, v tem strašnem vzduhu, se morijo, in ne le na zemlji, ampak tudi na vodi in v zraku, kar ni še nobenemu vragu nikdar prišlo na misel. Za okopi ljudje silno stradajo, po mestih vidiš stotine ranjencev in brezpomočnih sirot, vsepovsod izdelujejo tovarne uničujoča bojna sredstva. Torej smo mi vragi dolžni zmisliti se kaj takega in prijeti za delo, če ne, postane naš pekel za zemljane pravi raj.“

Sklenili so torej, preustrojiti sedanji pekel po načinu človeškega mučenja, kakršno se odigrava danzadnem na zemlji. Na delo so se spravili kovači, tovarne, arsenali, da zgrade velikanske oklopne vlake, zrakoplove, topove — in že prvi poizkusi z bombami in granatami so se jim dobro obnesli. Za grešnike je postal ta prenovljeni pekel nekaj strašnega. Vragi so vanje metali plinaste bombe in se naslajali na grozних mukah. Toda človek našega časa tudi ni dremal. Uvidel je, da so nanj popolnoma pozabili, in je hodil po peklu, dokler se ni slednjič priklopil mladim vragom. On je gojil nado, da bi se vsa ta morilna orožja obrnila proti vragom samim. Nekaj plamenečih besed, nekaj krepkih misli, češ, da se oni sedaj lahko poslužijo teh novih topov in drugih bojnih priprav, da z njimi uničijo poglavarja-satana — in ves pekel je žarel v pričakovanju. Nastale so novodobne zveze,

družbe z gesli: Enakost za vse ljudi, koalicija, socializem, proletarijat, uničenje absolutizma i. t. d. Satan niti opaziti ni mogel, tako hitro je vse nastalo. Zdaj ni več drugače potoval po peklu kot obdan z oklepom, izkušajoč narediti v svojem carstvu zopet red, toda število njegovih privržencev se je manjšalo z vsakim dnem.

Bilo je pozno. Satan je, besneč od jeze, poiskal človeka našega časa in ga vrgel iz pekla. A človek je slišal, kako se je stresal pekel od krohota strelov, tuljenja granat in plakanja vragov . . .

Začela se je revolucija.

„To je sedaj resnični pekel,“ je pomislil človek, prišel do vrat carstva in hotel že uiti.

„Postoj! Odkod si, človeče!?“ ga je ustavil Peter s ključi, „ali imaš odhodnico?“

„Odhodnice nimam pravzaprav, ali kam naj grem, ko me je pahnil poglavar satanov iz pekla. Kam naj grem?“

„Zakaj pa si sploh prišel v pekel?“

„Menda radi grehov, a najbrž je bila tehtnica Resnice pokvarjena, ker so na njej stehali že toliko grehov.“

V tem trenutku se je pri vratih pekla izmenjala straža in izdan je bil ukaz „revolucionarne peklenke vlade“: V pekel ne sme do prihodnjih odločitev noben človek.

„Aha,“ je pomislil človek, „najbrž je satanove vlade že konec.“ —

„Tebe moram sedaj naznaniti,“ je rekel Peter, „da vidim, kaj poreče Gospodar.“

In čez nekaj minut je začul človek glas božji:

Od sedaj naprej bo človek sojen od najvišje Resnice po svojih stremljenjih. Stari način sodbe (soditi človeka po delih in prestopkih) je odpravljen. Pridi, človek, v to kraljestvo Resnice! Ti si ljubil ljudi na zemlji in jim hotel življenje osrečiti. Jaz ljubim cvetke ljubezni in sreče. Tu v nebesih boš stregel tem nebeškim cvetom.

